

HENRYK BARYCZ

 <https://orcid.org/0000-0001-7527-0919>**Tomasz Pudłocki**

Uniwersytet Jagielloński w Krakowie

Henryk Michał Barycz urodził się 26 czerwca 1901 roku w Starym Sączu jako syn Michała i Walerii z Koronów. Pochodził z rodziny chłopskiej, jego rodzice mieli własne gospodarstwo. W latach 1907–1911 uczył się w szkole elementarnej w Starym Sączu. W latach 1911/1912–1919/1920 (z przerwą w roku szkolnym 1914/1915 spowodowaną ofensywą rosyjską) uczęszczał do I Gimnazjum w Nowym Sączu. Podczas nauki gimnazjalnej w dużej mierze utrzymywał się z korepetycji. Jesienią 1920 roku zgłosił się na ochotnika do Wojska Polskiego i spędził w jego szeregach kilka miesięcy, od 27 lipca do 6 listopada, biorąc udział w wojnie polsko-sowieckiej. W styczniu 1921 roku rozpoczął studia historyczne na Wydziale Filozoficznym Uniwersytetu Jagiellońskiego. Interesował się głównie odrodzeniem i reformacją. Wśród jego mistrzów byli Waław Sobieski oraz Stanisław Kot, który został ostatecznie jego głównym przewodnikiem po świecie nauki. W czasie studiów Barycz zaangażował się w prace zarządu Koła Historyków Uczniów UJ, w roku 1923 był jego wiceprezesem. W roku 1922/1923 uczęszczał do Studium Pedagogicznego UJ, ale ostatecznie egzaminy uprawniające go do nauczania w szkolnictwie średnim złożył dopiero 30 maja 1933 roku przed Państwową Komisją Egzaminacyjną dla Kandydatów na Nauczycieli Szkół Średnich. W Krakowie utrzymywał się dzięki podejmowanym pracom zarobkowym. Od 1 maja do 30 listopada 1922 roku pracował w Archiwum Akt Dawnych Miasta Krakowa, a na ostatnim, czwartym roku studiów powołano go na stanowisko pomocniczej siły naukowej w Zakładzie Historii Kultury UJ (1 kwietnia 1924–31 lipca 1925).

Po ukończeniu studiów w 1924 roku został przydzielony przez Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego do prowadzenia sekretariatu Komisji Historyczno-Pedagogicznej w Krakowie do Badania Dziejów Szkolnictwa i Wychowania w Polsce. Oficjalnie od 1 września 1924 do 31 sierpnia 1926 roku był nauczycielem w Państwowym Gimnazjum w Mielcu, ale obowiązków w tej placówce nie objął. Przebywał na urlopie płatnym i pracował w komisji.

13 lutego 1926 roku Rada Wydziału Filozoficznego UJ nadała mu stopień doktora filozofii na podstawie rozprawy *Trzy studia do historii kultury XVI wieku*. Wcześniej

 Adres do korespondencji: tomasz.pudlocki@uj.edu.pl

ukazały się one drukiem (*Marcin Krowicki. Z dziejów reformacji w Polsce*, „Reformacja w Polsce” 1924, R. 3, nr 9/10, s. 1–48; *Jan Mączyński, leksykograf polski XVI wieku*, „Reformacja w Polsce” 1924, nr 11/12, s. 218–225; *Kulturalna działalność Piotra Kmity*, „Rocznik Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Przemysłu” 1925, t. 6, s. 1–72). 1 października 1926 roku zatrudniono go jako asystenta w Seminarium Historii Kultury UJ, gdzie pracował do 30 września 1933 roku, czyli do zlikwidowania katedry zajmowanej przez Stanisława Kota w ramach tak zwanych rugów jędrzejewiczowskich. Na krótko zatrudniony został w Seminarium Historycznym, a w grudniu 1933 roku rozpoczął pracę jako kustosz w Archiwum UJ. Po śmierci Adama Chmiela Senat UJ uchwałą z 6 czerwca 1934 roku mianował H. Barycza archiwariuszem kontraktowym z dniem 1 maja tego roku. Archiwum UJ kierował w latach 1935–1949 oraz 1957–1963, choć już 26 lutego 1955 roku na wniosek Senackiej Komisji Archiwalnej powierzono mu kierownictwo naukowe nad zbiorami staropolskimi Archiwum UJ. Zrezygnował z kierownictwa, chcąc uchronić swego ucznia, docenta Leszka Hajdukiewicza, przed koniecznością opuszczenia uniwersytetu. W drugim okresie udało mu się przekształcić jednostkę w nowoczesną placówkę. Pod jego nadzorem uporządkowano podstawowe zbiory i ogłoszono drukiem dwa inwentarze akt oraz *Historię Archiwum Uniwersytetu Jagiellońskiego* (Kraków 1965).

W 1929 roku H. Barycz rozpoczął działalność w Polskiej Akademii Umiejętności. Pracował w Komisji Historii Oświaty i Szkolnictwa, a od 1932 roku w Komisji Historycznej. W 1929 roku został sekretarzem i redaktorem wydawnictw Komisji Historii Medycyny i Nauk Przyrodniczych (do 1952 r.). Dzięki współpracy ze S. Kotem mógł kilka razy wyjechać na studia naukowo-badawcze za granicę (pięć razy z ramienia PAU). W latach 1926/1927, 1928, 1929/1930 przebywał we Włoszech, w 1933 roku w Niemczech, Austrii, Szwajcarii i we Włoszech, a w 1934 roku w Niemczech i Francji. W tym czasie badał przede wszystkim stosunki kulturalne Polski z Europą, promieniowanie kultury polskiej oraz zagadnienia dotyczące studiów podejmowanych przez Polaków na uniwersytetach zagranicznych. Wśród licznych prac z tego okresu, będących rezultatem rozległych poszukiwań archiwalnych, można wymienić następujące: *Szkice z dziejów Uniwersytetu Jagiellońskiego* (Kraków 1933); *Geneza i autorstwo Equitis Poloni in Iesuitas actio prima* (Kraków 1934); *J.S. Bandtkie a Śląsk. Z dziejów pierwszych zainteresowań się nauki polskiej Śląskiem* (Kraków 1936); *Polacy na studiach w Rzymie w epoce Odrodzenia (1440–1600)* (Kraków 1938); *Podróże polskie do Neapolu w wiekach XV–XVIII* (Warszawa 1939); *Lata szkolne Marka i Jana Sobieskich w Krakowie* (Kraków 1939).

W 1935 roku rozpoczął współpracę z redakcją *Polskiego Słownika Biograficznego*, która zaowocowała ogłoszeniem kilkudziesięciu biogramów. H. Barycz do śmierci stale był związany z PSB, należąc do jego Rady Naukowej.

31 lipca 1935 roku habilitował się w zakresie historii oświaty i szkolnictwa w Polsce na podstawie obszernej monografii *Historia Uniwersytetu Jagiellońskiego w dobie humanizmu* (Kraków 1935). Zatwierdzenie habilitacji przez ministerstwo nastąpiło 31 sierpnia 1935 roku. W tym czasie został też docentem swojej *Almae Matris* oraz członkiem komitetu Polskiego Bloku Katolickiego, utworzonego przed wyborami do Rady Miasta Krakowa.

We wrześniu 1939 roku H. Barycz z rodziną wyjechał do Lwowa. Po ustaniu walk pracował w Komitecie Samopomocy dla Województwa Krakowskiego, potem jako wolontariusz przy porządkowaniu rękopisów w Bibliotece Zakładu Narodowego imienia Ossolińskich. W listopadzie 1939 roku wrócił do Krakowa, ale – ze względu na zajęcie jego mieszkania przez okupanta i rozgrabienie prywatnej biblioteki – do czerwca 1941 roku musiał korzystać z gościny krewnych i znajomych oraz przezwierać pracę naukową. Nie udało mu się zdobyć posady w Bibliotece Jagiellońskiej, a ponieważ Archiwum UJ zostało opieczętowane, pracował jako kasjer w miejskim zakładzie komunikacyjnym. Równocześnie odrzucił propozycję władz niemieckich, które chciały, żeby został dyrektorem biblioteki uniwersyteckiej w Warszawie oraz przetłumaczył na język niemiecki *Historię Uniwersytetu Jagiellońskiego*. Nie zgodził się również na kooperację z Institut für Deutsche Ostarbeit. W grudniu 1942 roku rozpoczął pracę w Izbie Aptekarskiej jako tłumacz, a w sierpniu 1944 roku – w centrali Rady Głównej Opiekuńczej w wydziale „poszukiwań zaginionych warszawian”. Był członkiem tajnego naukowego ośrodka pracy historycznej w Krakowie, zrzeszającego kilku stałych współpracowników. Pierwsze zebranie zespołu historyków odbyło się 11 marca 1944 roku w mieszkaniu Baryczów (w cyklu dwutygodniowym organizowano je do stycznia 1945 r.). W tym czasie dzięki uczynności kolegów i znajomych pracujących w bibliotekach i archiwach Krakowa, Warszawy i Lwowa napisał dwutomową syntezę *Dzieje szkolnictwa wyższego w Polsce*. Niestety, rękopis zaginął w 1944 roku. Lata II wojny światowej opisał we *Wspomnieniach z czasów wojny* („Nauka Polska” 1993, s. 53–71).

Po zakończeniu działań wojennych nie przyjął propozycji objęcia Katedry Historii Kultury Uniwersytetu Warszawskiego ani Uniwersytetu Wrocławskiego. Zajął się organizowaniem Archiwum Uniwersytetu Jagiellońskiego i ratowaniem akt ocalałych po wojnie. Zbiory umieszczono w gmachu Collegium Novum. H. Barycz uczestniczył w pracach Komisji dla Opracowania Historii UJ w czasie II wojny światowej, powołanej przez Senat Akademicki w marcu 1945 roku. Ogłosił wiele nekrologów i wspomnień o uczonych zmarłych w czasie wojny. 20 grudnia 1946 roku został mianowany profesorem nadzwyczajnym Katedry Historii Średniowiecznej i Nowożytnej Wychowania i Oświaty UJ. Krótko wykładał też w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Krakowie. 1 kwietnia 1949 roku został przymusowo przeniesiony przez władze komunistyczne do Katedry Historii Oświaty Uniwersytetu Wrocławskiego, gdzie pracował w latach 1949–1953. Pracę tę traktował jako tymczasową, zatrzymując mieszkanie w Krakowie.

W 1953 roku powrócił na UJ, gdzie najpierw pracował w Katedrze Historii Polski Feudalnej, a w latach 1957–1970 kierował Katedrą Historii Nauki na Wydziale Filozoficzno-Historycznym. W 1957 roku przyznano mu profesurę zwyczajną. W latach 1956/1957–1957/1958 był dziekanem Wydziału Filozoficzno-Historycznego. Z dniem 30 września 1971 roku przeszedł na emeryturę. Jako kierownik katedry przez wiele lat czynił starania o przeniesienie jednostki ze skromnego pomieszczenia przy ulicy Straszewskiego 25 do nowej siedziby. Ostatecznie w 1967 roku katedra otrzymała lokal przy ulicy św. Anny 6 – na parterze od strony wewnętrznego dziedzińca – co znacznie poprawiło dostęp do jej obszernej biblioteki.

16 marca 1951 roku został wybrany przez Wydział Historyczno-Filozoficzny na członka korespondenta PAU; władze akademii zatwierdziły wybór 1 czerwca 1951 roku. Należał do grupy profesorów, którzy przeciwstawiali się zawieszeniu działalności akademii w 1952 roku, a w latach 1956–1957 podejmowali starania o jej wznowienie. Po reaktywacji PAU został wybrany na członka czynnego (16 listopada 1989 r.), a także na wiceprezesa akademii (funkcję tę pełnił do śmierci). Współpracował z Zakładem Historii Nauki Polskiej Akademii Nauk, będąc w latach 1954–1962 jej pracownikiem etatowym. Kierował pracami zespołu historii nauki okresu staropolskiego oraz prowadził konwersatorium dla młodych pracowników nauki. W 1973 roku został wybrany na członka rzeczywistego PAN. Ponadto był członkiem między innymi: Międzynarodowej Akademii Historii Nauki w Paryżu, Akademii Literatury i Historii Polskiej i Słowiańskiej imienia Adama Mickiewicza w Bolonii, Wrocławskiego Towarzystwa Naukowego, Polskiego Towarzystwa Historycznego oraz Towarzystwa Miłośników Historii i Zabytków Miasta Krakowa.

Pozostawił po sobie ogromny dorobek naukowy, liczący około 650 pozycji, który koncentrował się wokół kilku zasadniczych tematów. Można tu wyróżnić: 1) dzieje UJ; 2) historię nauki polskiej; 3) związki intelektualne Polski z Zachodem, zwłaszcza w okresie staropolskim; 4) epokę renesansu i baroku; 5) Silesiana i Galicjana, w tym dzieje rodzinnych stron; 6) edytorstwo źródeł. Naturalnie, wymienione tematy niejednokrotnie się zazębiały, a uczony próbował objąć dzieje polskiej kultury, nauki i oświaty od czasów późnego średniowiecza do czasów sobie współczesnych. Był bardzo aktywnym uczestnikiem wielu konferencji krajowych i międzynarodowych.

Dziejom ukochanej *Almae Matris* poświęcił znaczną część swego dorobku. Poza wspomnianymi już studiami do ważniejszych prac z tego zakresu, choć zróżnicowanych tematycznie i objętościowo, zaliczyć można: *Problem uniwersytecki w Polsce XVI wieku* („Przegląd Współczesny” 1931, R. 10, t. 39, s. 230–244, 442–461); *Zagadnienie uniwersyteckie w Polsce w epoce Oświecenia* (w: *Pamiętnik VII Powszechnego Zjazdu Historyków Polskich we Wrocławiu 19–22 września 1948*, t. 2, z. 1, Warszawa 1949, s. 83–91); *Związki intelektualne Pomorza z Uniwersytetem Krakowskim w XIV–XVII w.* („Przegląd Zachodni” 1955, R. 11, nr 1–2, s. 233–243); *Losy zakładów naukowych Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie w okresie okupacji hitlerowskiej 1939–1945. Przyczynek do historii spustoszeń kulturalnych nazizmu* („Przegląd Zachodni” 1955, R. 11, nr 7–8, s. 595–610); *Przed wielką rocznicą Uniwersytetu Jagiellońskiego 1364–1964* („Kultura i Społeczeństwo” 1957, z. 1/2, s. 3–33); *Alma Mater Iagellonica. Studia i szkice z przeszłości Uniwersytetu Jagiellońskiego* (Kraków 1958); *Uniwersytet Jagielloński w życiu narodu polskiego* (Warszawa 1948; wyd. 2, Wrocław–Warszawa–Kraków 1964); *Sześć wieków działalności Uniwersytetu Jagiellońskiego 1364–1964* („Kwartalnik Historii Nauki i Techniki” 1964, t. 9, z. 2, s. 173–197); *Między Krakowem a Warmią i Mazurami. Studia i szkice* (Olsztyn 1987). Oprócz licznych niewielkich objętościowo biogramów napisał też większe prace traktujące o uczonych pracujących na jego macierzystej uczelni. Do ważniejszych należą: *A.Z. Helcel i początki historii prawa polskiego w Uniwersytecie Jagiellońskim* (w: *Studia historyczne ku czci Stanisława Kutrzeby*, t. 1, Kraków 1938, s. 13–35); *Bronisława Trentowskiego marzenia o katedrze uniwersyteckiej*

w Krakowie („Przegląd Historyczny” 1948, t. 38, s. 203–220, 370–371); *Wincenty Pol jako profesor geografii na Uniwersytecie Jagiellońskim* (Kraków 1949); *Jan Brożek na tle walki elementów postępowych z tradycjami w Uniwersytecie Jagiellońskim* (w: *Krakowskie Odrodzenie. Referaty z konferencji naukowej Towarzystwa Miłośników Historii i Zabytków Krakowa z września 1953*, red. J. Dąbrowski, Kraków 1954); *Dzieło literackie Jana Brożka* („Pamiętnik Literacki” 1954, t. 45, s. 6–69); *Stanisław Smolka w życiu i nauce* (Kraków 1975); *Historyk gniewny i niepokorny. Rzecz o Wacławie Sobieskim* (Kraków 1978); *Stanisław Kot – historyk polskiego Odrodzenia i Reformacji* („Biuletyn Biblioteki Jagiellońskiej” 1978, R. 28, nr 1/2, s. 5–22); *Józef Ignacy Kraszewski, czterokrotny kandydat do katedry uniwersyteckiej* (Kraków 1979); *Stanisław Kot – życie i dzieło* (w: S. Kot, *Polska Złotego Wieku a Europa. Studia i szkice*, Warszawa 1987, s. 5–88). Warto wymienić też wspomnienia: *Kilka wspomnień z lat akademickich i udziału w pracach Koła Historyków Studentów UJ (urywek większej całości)* („Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prace Historyczne” 1968, t. 25, s. 107–129) czy *Moje szkoły historyczne* („Roczniki Biblioteczne” 1969, R. 13, z. 1/2, s. 299–311).

Część dorobku H. Barycza z zakresu nauki polskiej, poza tekstami odnoszącymi się *stricto* do historii UJ, to biografie – niektóre również w większym czy mniejszym stopniu oscylujące wokół dziejów krakowskiej wszechnicy. Są to przykładowo: *Mikołaj Kopernik, wielki uczony Odrodzenia* (Warszawa 1953); *Zapomniany historyk wychowania i oświaty polskiej. W czterdziestolecie zgonu Antoniego Karbowiaka. Garść uwag i materiałów* („Przegląd Historyczno-Oświatowy” 1960, nr 1, s. 11–32); *Kilka glos o znajomości Macieja z Miechowa w XVI i XVII wieku* („Kwartalnik Historii Nauki i Techniki” 1963, t. 8, nr 2, s. 237–243); *Sebastian Petrycy. Uczony doby Odrodzenia* (red. H. Barycz, Wrocław–Warszawa 1957); *Stanisław Tync jako historyk wychowania i szkolnictwa (1889–1964)* („Przegląd Historyczno-Oświatowy” 1964, nr 3, s. 285–302), a także kilkadziesiąt biogramów rozmaitych postaci ze świata nauki i kultury, zamieszczanych między innymi w *Polskim Słowniku Biograficznym*.

Związkom intelektualnym Polski z Europą Zachodnią H. Barycz poświęcił, oprócz wymienionych już prac, kilka ważnych studiów, z których większość wytrzymała próbę czasu i weszła do historiografii. Do takich na pewno należą: *Zarys historiografii Uniwersytetu Bolońskiego* („Minerwa Polska” 1927, nr 2, s. 105–115); *Zarys historiografii Uniwersytetu Padewskiego* („Minerwa Polska” 1927, nr 4, s. 311–323); *Dziejowe związki Polski z Uniwersytetem Karola w Pradze* („Przegląd Zachodni” 1948, nr 3, s. 253–269, nr 4, s. 337–355; odb. Poznań 1948); *Z problematyki historiografii uniwersytetów włoskich* („Kwartalnik Historii Nauki i Techniki” 1958, nr 1, s. 57–93); *Uniwersytet Wiedeński w życiu umysłowym narodu* („Przegląd Historyczno-Oświatowy” 1965, nr 4, s. 639–688); *Z dziejów polskich wędrówek naukowych za granicę* (Wrocław 1969); *Archiwum nacji polskiej w Uniwersytecie Padewskim (1592–1745)* (t. 1, Wrocław 1971, t. 2, Wrocław 1972); *Meandry Lismaninowskie*, „Odrodzenie i Reformacja w Polsce” 1971, t. 16, s. 37–66); *Aspects internationaux de l’humanisme polonais: un Polono-Lituanien inconnu, professeur de rhétorique à l’Université de Bologne en 1519–1520* („Acta Poloniae Historica” 1979, t. 39, s. 187–195); *Jakuba Sobieskiego instrukcja pedagogiczna dla brata Jana*

przed jego wyjazdem na peregrynację zagraniczną (1620) („Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prace Historyczne” 1987, t. 81, s. 9–26); *Polski udział w historii badań nad tekstem De revolutionibus Mikołaja Kopernika* („Kwartalnik Historii Nauki i Techniki” 1956, nr 1/2, s. 227–258).

Obszerny dorobek pozostawiał po sobie H. Barycz jako badacz renesansu i baroku. Obejmuje on – podobnie jak w innych działach – syntezę i zbiory studiów, ale również drobne przyczynki. Wśród licznych prac na wyróżnienie zasługują: *Spojrzenia w przeszłość polsko-włoską* (Wrocław 1965); *W blaskach epoki odrodzenia* (Warszawa 1968); *Z epoki renesansu, reformacji i baroku. Prądy – idee – ludzie – książki* (Warszawa 1971); obszerna praca *Barok*, zamieszczona w drugim tomie *Historii nauki polskiej*, zajmująca połowę objętości tomu (t. 2, red. B. Suchodolski, Wrocław 1970, s. 7–230). I w mniejszych studiach H. Barycz pokazał ogromną wiedzę i erudycję. Wśród nich wyróżnić można: *Do genezy Akademii Wileńskiej* (Wilno 1935); *Andrzej Maksymilian Fredro wobec zagadnień wychowawczych* (Kraków 1948); *Kartka z dziejów staropolskiego wychowania dziewcząt* („Nasza Przeszość” 1948, t. 4, s. 157–178); *W najstarszym ośrodku różnowierstwa polskiego (Powstanie, wzrost i upadek Gimnazjum w Pińczowie)* (w: *Prace z dziejów Polski feudalnej ofiarowane Romanowi Grodeckiemu w 70. rocznicę urodzin*, Warszawa 1960, s. 381–400); *Szkoła miejska w Bojanowie u schyłku wieku XVIII (Ustęp z dziejów szkolnictwa mniejszościowego w Polsce)* („Przegląd Zachodni” 1952, nr 11/12, s. 585–593); *Italo filia e italo fobia nella Polonia del Cinque- e del Seicento* (w: *Itala, Venezia e Polonia. Tra umanesimo e rinascimento*, a cura di M. Brahmer, Wrocław 1967, s. 142–158); *Z ech polsko-rzymskiej przeszłości kulturalnej* („Nasza Przeszość” 1958, t. 8, s. 203–229); *Świat i nauka w dawnej Polsce w XVI–XVII w.* (w: *Księga pamiątkowa 400-lecia Touńskiego Gimnazjum akademickiego*, red. Z. Zdrójkowski, t. 3, cz. 2, Toruń 1974, s. 135–143); *Stare i nowe elementy w wychowaniu rodziny Sobieskich* („Studia Pedagogiczne” 1956, t. 3, s. 71–127); *Powstanie, wzrost i upadek gimnazjum różnowierczego w Pińczowie (1551–1565)* („Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prace Historyczne” 1979, t. 62, s. 69–93).

Do ważniejszych prac H. Barycza z zakresu studiów nad historią Galicji i Śląska można zaliczyć: *Uniwersytet Wrocławski w przeszłości i teraźniejszości* (Katowice 1946); *Rola Polaków w Uniwersytecie Wrocławskim* (Wrocław 1946); *Młodzież polska akademicka we Wrocławiu przed powstaniem styczniowym (1858–1863)* (Wrocław 1947); *Wśród gawędziarzy, pamiętnikarzy i uczonych galicyjskich. Studia i sylwety z życia umysłowego Galicji XIX w.* (t. 1–2, Kraków 1963); *Na przełomie dwóch stuleci. Z dziejów polskiej humanistyki w dobie Młodej Polski* (Wrocław 1977); *Śląsk w polskiej kulturze umysłowej* (Katowice 1979). Wśród mniejszych studiów wciąż ważne pozostają: *Dietl w walce o unarodowienie i zreformowanie szkół galicyjskich (1860–1866)* (w: *Józef Dietl. Pierwszy prezydent Krakowa*, Kraków 1938, s. 121–134); *Wiktor Emeryk Arvay* („Przegląd Historyczno-Oświatowy” 1960, R. 3, nr 3, s. 56–63); *Z historii rozwoju szkolnictwa technicznego w Krakowie i powstania Politechniki Krakowskiej* („Zeszyty Naukowe Politechniki Krakowskiej. Architektura – Budownictwo” 1966, z. 1, s. 33–55); *Historia Szkół Nowodworskich od założenia do reformy H. Kolltąta (1588–1777)* (Kraków 1939–1947; wyd. 2, Kraków 1988).

H. Barycz był wielkim miłośnikiem rodzinnych stron, którym poświęcił dużą część swojego dorobku. Z jego inicjatywy i pod jego redakcją wyszła *Historia Starogo Sącza od czasów najdawniejszych do 1939 roku* (Kraków 1979; wyd. 2, Stary Sącz 2007), a do prac z tego kręgu tematycznego zaliczyć można również: *Z tradycji oświatowo-szkolnych Sądeckizny*, („Rocznik Sądecki” 1973, t. 14, s. 5–35); *O Jarosławie Wicie Opatrnym (1882–1977) nauczycielu – bibliotekarzu – uczonym – inicjatorze założenia Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Nowym Sączu. Wspomnienie* („Studia Historyczne” 1979, R. 22, z. 3, s. 525–533); *Kartki ze wspomnień starego nauczyciela [Jarosława Wita Opatrnego] o Nowym Sączu* (oprac. H. Barycz, „Rocznik Biblioteki PAN w Krakowie” 1982, R. 27, s. 125–143).

H. Barycz ma duże zasługi jako edytor. Wydał wiele zarówno obszernych, jak i niewielkich objętościowo źródeł. Do najważniejszych zaliczyć można następujące: J. Brożek, *Gratis 1625* (Kraków 1929); *Conclusiones Universitatis Cracoviensis ab anno 1441 ad annum 1589* (Kraków 1933); *Listy A. Niemojowskiego do L. Gumplowicza* („Pamiętnik Literacki” 1950, R. 41, s. 555–581); F. Hechel, *Kraków i Ziemia Krakowska w okresie Wiosny Ludów. Pamiętniki* (Wrocław 1950); L. Łętowski, *Wspomnienia pamiętnikarskie* (wyd. 1, Wrocław 1952; wyd. 2, Wrocław 1956); F.K. Prek, *Czasy i ludzie* (Wrocław 1959); *Korespondencja Karola Szajnochy* (t. 1–2, Kraków 1959); *Kilka dokumentów źródłowych do dziejów arianizmu polskiego* (w: *Studia nad arianizmem*, red. L. Chmaj, Warszawa 1959, s. 491–524); (z M. Barycz) S. i S. Mioszszewscy, *Wspomnienia z lat ubiegłych* (Kraków 1964); M. Wiszniewski, *Podróż do Włoch, Sycylii i Malty* (Warszawa 1982); S. Kot, *Polska Złotego Wieku a Europa. Studia i szkice* (Warszawa 1987). H. Barycz współpracował również przy wydawaniu źródeł z innymi uczonymi. Wśród nich znalazły się: Szymon Marycjusz z Pilzna, *O szkołach czyli akademiach ksiąg dwoje* (przeł. A. Danysz, wstęp i objaśnienia H. Barycz, Wrocław 1955); A. Jobert, *Komisja Edukacji Narodowej w Polsce 1773–1794. Jej dzieło wychowania obywatelskiego* (tłum. i uzup. M. Chamcówna, przedmowa H. Barycz, Wrocław 1979).

3 marca 1928 roku w Krakowie Henryk Barycz zawarł związek małżeński z Marią Janiną Nalepą. Parze urodziło się dwoje dzieci – Maria Anita i Stanisław.

Za swoje osiągnięcia na polu naukowym i organizacyjnym został odznaczony między innymi: Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski (1972), nagrodą nowojorskiej Fundacji Alfreda Jurzykowskiego (1972), honorowym członkostwem Accademia Adamo Mickiewicz di Letteratura e Storia Polacca e Slava w Bolonii (1973), honorowym obywatelstwem Starego Sącza (1983), doktoratem *honoris causa* Uniwersytetu Wrocławskiego (1984), członkostwem Bolońskiej Akademii Umiejętności (1986). Zmarł 9 marca 1994 roku w Krakowie i został pochowany w grobowcu rodzinnym na Cmentarzu Rakowickim.

H. Barycz pozostawił po sobie duże grono uczniów. O szacunku i sympatii, jakim cieszył się wśród nich, świadczy fakt, że regularnie, od kilkudziesięciu lat, zbierają się oni na dorocznych spotkaniach wychowanków Mistrza. Ostatnie odbyło się 20 września 2021 roku w Archiwum Nauki PAN i PAU w Krakowie.

Bibliografia: Archiwum Nauki Polskiej Akademii Nauk i Polskiej Akademii Umiejętności w Krakowie, K III – 161, Henryk Barycz (materiały w porządkowaniu); Archiwum Uniwersytetu Jagiellońskiego, sygn. S II 619, Henryk Barycz; *XIII Sprawozdanie Dyrekcji Państwowego Gimnazjum (typu humanistycznego) w Mielcu za rok szkolny 1924/1925*, Mielec 1925, s. 4; *XIV Sprawozdanie Dyrekcji Państwowego Gimnazjum (typu humanistycznego) w Mielcu za rok szkolny 1925/1926*, Mielec 1926, s. 4; A.K. Banach, *Henryk Barycz (1901–1994)* [w:] *Uniwersytet Jagielloński. Złota księga Wydziału Historycznego*, red. J. Dybiec, Kraków 2000, s. 403–414; idem, *Henryk Barycz – historyk kultury, nauki i oświaty* [w:] *Polacy i świat, kultura i zmiana. Studia historyczne i antropologiczne ofiarowane profesor Halinie Florkowskiej-Frančić*, red. J. Lencznarowicz, J. Pezda, A.A. Zięba, Kraków 2016, s. 310–322; J. Dybiec, *Bibliografia prac Henryka Barycza za lata 1966–1993*, „Kwartalnik Historii Nauki i Techniki” 1995, R. 40, z. 1, s. 135–159; idem, *Henryk Barycz (26 VI 1901–9 III 1994)*, „Studia Historyczne” 1994, R. 37, nr 4, s. 583–585; idem, *Henryk Barycz (1901–1994)*, „Kwartalnik Historii Nauki i Techniki” 1995, R. 40, nr 1, s. 135–159; idem, *Na 120-lecie urodzin prof. Henryka Barycza (1901–1994)*, „Studia Sandecjana” 2020, t. 1, s. 351–360; *Henryk Barycz 1901–1994. Materiały z Posiedzenia Naukowego PAU w dniu 22 czerwca 2001 r.*, red. R. Majkowska, Kraków 2004; L. Hajdukiewicz, *Bibliografia prac prof. Henryka Barycza 1923–1966*, „Studia i Materiały z Dziejów Nauki Polskiej”, seria A, 1968, z. 12, s. 11–44; idem, *Henryk Barycz (1901–1994)*, „Acta Universitatis Jagellonicae” 1994, R. 11, nr 6, s. 14–16; *Poczet członków Akademii Umiejętności i Polskiej Akademii Umiejętności w latach 1872–2000*, red. R. Majkowska, Kraków 2006, s. 25; K. Samsonowska, *Powstanie i działalność Katedry Historii Nauki i Oświaty w latach (1945) 1957–1970* (w tym tomie). J. Ślaski, *Henryk Barycz (1901–1994). Spojrzenia w przeszłość polsko-włoską*, „Przegląd Humanistyczny” 1999, t. 3, s. 15–29; J. Tazbir, *Henryk Barycz (26 VI 1901–9 III 1994)*, „Kwartalnik Historyczny” 1994, R. 101, nr 3, s. 128–131; idem, *Henryk Barycz 1901–1994*, „Nauka” 1994, nr 3, s. 251–259.